

ELSEVIER

70 JAAR
NA D-DAY:
4 GETUIGEN
VERTELLEN
HUN VERHAAL

MARC BOLLAND
€ 1.698.670

SOPHIE IN 'TVELD
€ 103.500

HAROLD GODDIJN
€ 921.600

RENÉE JONES-BOS
€ 127.500

WIE VERDIENT

WAT? 257 + 146
SALARISSEN VERGELEKEN BN'ERS EN HUN INKOMENS

EDITIE
2014

HERNA VERHAGEN
€ 859.375

ROBIN VAN PERSIE
€ 19.000.000

KONINGIN MÁXIMA
€ 324.000

JEAN-FRANÇOIS VAN BOXMEER
€ 8.235.106

ADVOCAAT TE DUUR?

Hoe je een goedkope en toch
goede juridisch adviseur vindt

Stembus

Wat de uitslag zegt
over Europese Unie

89710802020800

02214

Architect Hans van Heeswijk (62) maakte naam met zijn heldere, tijdloze museumrenovaties. De nieuwe entree van het Mauritshuis is bijna af. Het Van Gogh volgt volgend jaar.

‘Dit is het mooiste beroep van de wereld’

Liesbeth Wytzes Foto's Marco Bakker

Het kantoor van architect Hans van Heeswijk staat in het Oostelijk havengebied in Amsterdam en biedt een prachtig uitzicht op het KNSM-eiland, aan het IJ. Van Heeswijk, grijs haar, zwarte broek, kraakhelder wit overhemd, wijst aan wie wat heeft gemaakt. Dit is van Jo Coenen, dat van Wiel Arets, daar Diener&Diener... Het zijn enorme gebouwen, gemaakt door de beste architecten van hun tijd, maar echt iconisch zijn ze niet geworden en je krijgt het idee dat Van Heeswijk dat wel goed vindt. Anders dan veel architecten heeft hij niet de behoefte elk gebouw als een *landmark* neer te zetten, zo iets waarbij je onwillekeurig blijft staan als je het ziet en denkt: hola, wie heeft dát gebouwd?

Van Heeswijk is bescheiden. ‘Ik beschouw mezelf niet als kunstenaar-architect, maar meer als een goed vakman. Ik wil graag gebouwen maken die in hun omgeving passen, maar wel heel hoogwaardig zijn gemaakt. Mensen hoeven niet te zeggen: kijk, een Hans van Heeswijk. Als ik auto's zou maken, zouden het geen Ferrari's zijn, maar Porsches of Audi's. Ingetogen, maar technisch hoogwaardig. Ik wil mooie, tijdloze gebouwen maken. We kunnen niet allemaal Rem Koolhaas zijn en het hele jaar de wereld over reizen. Ik wil op mijn manier de beste in mijn vak zijn.’

Hans van Heeswijk werd bekend door zijn verbouwing van het Amsterdamse museum Hermitage, dat hij omtoverde van een duister pand met kleine kamertjes en een doolhof aan gangen tot een helder, open,

Hans van Heeswijk (Breda, 1952) studeerde af in Delft in 1980 en begon zijn eigen bureau in 1985. Hij maakte de Eilandbrug over de IJssel, renoveerde musea Hermitage (2005-2009), Mauritshuis (2009-2014) en Van Gogh (2015).

licht gebouw. Een huzarenstukje en ook nog binnen de tijd en het budget zoals afgesproken. ‘De Hermitage was niet ons eerste museum. Dat was De Beyerd, in Breda, dat nu MOTI heet, museum voor beeldcultuur. Dat ging om een deel restauratie en een deel nieuwbouw.’

Van Heeswijk heeft zich gespecialiseerd in zulke renovaties. De Hermitage is klaar, nu is hij bezig met de uitbreiding van het Mauritshuis in Den Haag, dat opengaat op 27 juni, en hij maakt het entreegebouw voor het Amsterdamse Van Gogh Museum en het Museum voor Modern Realisme in Gorssel. ‘Ik ben museumarchitect geworden, dat is op mijn pad gekomen.’

Dat hij architect wilde worden, wist hij al heel vroeg. Niet zo logisch misschien voor de zoon van een schoenwinkelier. ‘Mijn vader had vlieger willen worden, na de oorlog ging hij bij de luchtmacht. Maar toen mijn opa stierf, moest hij terug in de zaak en dat heeft hij vervolgens zijn hele leven gedaan, al haalde hij elk vliegbrevet dat er te halen is en was hij in zijn vrije tijd altijd aan het vliegen.’

‘Ik wilde al architect worden op mijn twaalfde. Ik ben opgegroeid in Breda, in de nieuwbouwwijk Boeimeer, en daar ging ik vanaf mijn zesde elke dag naar school, lopend, zoals je dat deed in die tijd. Dus ik moest twintig minuten, een half uurtje door die nieuwbouwwijk wandelen. Soms alleen, soms met andere kinderen.’

‘Tussen de middag naar huis en dan weer terug naar school. Het was de tijd van de wederopbouw. Ik liep dagelijks vier keer door die wijk en elke dag zag ik stenen gestapeld worden, kozijnen gesteld, huizen ontstaan, een flatgebouw. Dat vond ik machtig interessant. Een verlengstuk van de lego thuis. Ik wilde dus graag iets bouwen en op school werd duidelijk dat ik kon tekenen.’

‘Op de middelbare school gingen we een paar keer op retrace, zoals dat heette in Brabant. Op bezoek bij bedrijven om je een beetje bewust te maken van de beroeps-

keuze. We gingen ook naar architectenbureaus en daar zag ik het in de praktijk. Je kon mooie dingen schetsen en daarna uittekenen – en dat werd dan echt gebouwd. En sinds die tijd zeg ik tegen iedereen dat dit het mooiste beroep van de wereld is.’

Na de studie in Delft besloot Van Heeswijk niet terug te gaan naar Breda. ‘Daar zaten destijds heel veel eenmansarchitectenbureaus die elkaar wegconcurrerden. Ik dacht dat ik in een grote stad de grootste kans zou hebben op leuk werk.’

Hij ging werken op het bureau van architect Aldo van Eyck, van wie hij college had gehad. ‘Ik wilde bij hem werken omdat hij zo gewetensvol was, heel erg gedreven en heel erg een gevoelsmens. Daardoor kon hij maar één gebouw tegelijk maken. Hij kon het niet aan om zijn aandacht te verdelen over meer gebouwen. Hij rustte niet, ging door, stopte al zijn energie in zo'n project, tot het laatste schroefje op z'n plaats zat, en dat was er dan een paar keer uitgeweest en op een andere plek teruggeschroefd. Het moest perfect zijn. Dat vond ik waanzinnig, dat je gebouwen zo consequent kon doorwerken tot het laatste onderdeelje.’

Van Eycks benadering was tegengesteld aan die van Carel Weeber, ook al zo'n grootheid, bij wie Van Heeswijk stage liep. ‘Die stopte meestal bij het voorlopige ontwerp. Dan zei hij: ik heb het idee geleverd, het concept gemaakt. Het uitwerken moeten de echte deskundigen doen, de aannemers. Dus hij liet zijn gebouwen uitwerken door aannemers en daar krijg je toch een beetje confectiegebouwen van. Aldo wilde absoluut de beste gebouwen maken die hij kon maken. Dat wil ik ook, dat heb ik van hem geleerd. Niet zo zeer zijn handschrift, als wel zijn toewijding en zijn gedrevenheid. De beste worden in je vak, liever één gebouw dat goed is tot op het laatste onderdeel, dan tien waar je met een boog omheen rijdt omdat je daar toch een beetje spijt van hebt, want het is niet geworden wat je wilde.’

Na vier jaar, in 1985, besloot hij voor zich-

‘Ik wil mooie, tijdloze gebouwen maken en op mijn manier de beste in mijn vak zijn’

zelf te beginnen. 'Als je voor een andere architect werkt, moet je je eigen ideeën *on hold* zetten. Overdag werkte ik voor hem, 's avonds deed ik mee aan allerlei prijsvragen en op een gegeven moment had ik genoeg werk om een eigen bureau te beginnen.'

Van Heeswijk doet veel meer dan alleen museumrenovatie. Hij somt op: 'Renovatie van huizen uit de jaren zestig, die zijn allemaal vijftig jaar oud en moeten hoognodig worden gerenoveerd. Dat is leuk, want de uitdaging is dat je er geen opgelapte spijkerbroek van maakt, maar juist iets dat helemaal van deze tijd is. Interieurs, vaak voor onze eigen projecten, soms voor kantoren. En infrastructuur: bruggen, viaducten, tunnels en geluidsschermen.'

Zijn bureau heeft de afgelopen jaren een behoorlijke ervaring opgebouwd in die vier sectoren. Het werk verandert ook. 'In de jaren negentig hebben we veel "marktkantoren" gemaakt, zoals dat in jargon heet. Dus kantoren voor de huurmarkt, waarvan nu 8 miljoen vierkante meter leegstaat. Daar hebben wij ook een beetje aan meegewerkt. Het zijn gebouwen waarbij je vooral de buitenkant ontwerpt en nog een mooie entreepartij, en daarnaast alleen maar lege verdiepingen die kunnen worden verhuurd. Leuk hoor, omdat het altijd snel moest. Maar niet zo interessant.'

'Het gebeurde vaak dat als je met zo'n gebouw bezig was en probeerde alles spic en span te krijgen, er een week voor oplevering een grote vrachtwagen voorreed met "Overtoom" erop. En voor je het wist stond het hele gebouw dan vol met fout meubilair en lelijke tussenwanden en kon je geen fatsoenlijke foto meer maken.'

'Je krijgt een telefoontje, en dan begint het in je hoofd al te borrelen'

Bouwen is nog steeds iets magisch. 'Het begint met een telefoontje. Iemand vraagt of je tijd en belangstelling hebt om een gebouw te ontwerpen en meestal gaat het dan al borrelen in je hoofd en gaat je fantasie al werken. Het gebeurt ook wel dat je een tijdje moet schetsen, maar dan weet je wel ongeveer wat je wilt maken. Dan kun je er al bijna doorheen wandelen. Na dat idee komen de schetsjes, dan een paar maquettes, daarvan worden tekeningen gemaakt, een bestek, je bent inmiddels twee jaar verder. De aannemer gaat het bouwen en je ziet het daadwerkelijk ontstaan.'

'Weer twee jaar later komt het moment dat de steigers eruitgaan en je ziet wat je hebt gemaakt. Dat kun je dan vergelijken met je idee bij dat eerste telefoontje: klopt het? Meestal wel, al zijn er altijd gezichtspunten en invalshoeken die je nog niet hebt gezien, niet hebt bedacht, en die krijg je erbij. Dat is zo fascinerend, zo mooi. Je krijgt vrijwel elke keer meer dan je dacht, dat is al-

tijd weer leuk en het verveelt nooit. We werken hier op projectbasis, dus dat gaat maar door. Telkens die cadeautjes.'

Zo'n cadeautje had hij gisteren, toen hij door het Mauritshuis liep. Daar zijn de steigers ook net weg en kon hij dus zien of zijn idee was uitgekomen.

Het Mauritshuis moest uitbreiden, dat was al jaren duidelijk. Het gebouw wordt niet groter, maar de bezoekersaantallen stijgen wel. Bezoekers werden ontvangen aan de zijkant, in het souterrain aan de Korte Vijverberg. Het hoekpand van het gebouw van Sociëteit De Witte aan het Plein kon voor een lange periode worden gehuurd. Dat gebouw uit de jaren dertig moest worden gecombineerd met een zeventiende-eeuws stadspaleis – een uniek voorbeeld van de Hollandse Renaissance. Dat gebeurt nu met een ruime hal die beide gebouwen verbindt.

'De vraag was: hoe ontvang je mensen? Ik kende het museum en ben weer gaan kijken naar hoe het gebouw in elkaar zit, wat de structuur is. Daarin probeer je dan opnieuw logica aan te brengen. Bij het Mauritshuis was het gek dat de entree aan de zijkant zat; bezoekers moesten dus naar de dienstentree en niet naar de hoofdentree. Ik vond onmiddellijk dat je de bezoekers via het voorplein zou moeten ontvangen, maar achter de hoofdentree is geen ruimte.'

Van Heeswijk ging kijken hoe andere musea met dit probleem omgingen en vond de oplossing van het Louvre in Parijs het mooist. Daar worden bezoekers door de opvallende glazen piramide van architect Ieoh Ming Pei naar binnen gelokt, waar ze via grote roltrappen op een ondergronds centraal plein komen en meteen overzicht hebben waar ze zijn en waar ze naartoe moeten. 'Je moet de hoofdingang gebruiken als publieksentree, dat had ik geleerd bij de Hermitage. De ingang moet daar zijn waar je hem verwacht.'

In het geval van de Hermitage was dat niet zo eenvoudig, want het zeventiende-eeuwse gebouw was met calvinistische bescheidenheid gebouwd: met ingangen aan de zijkant. Na aandringen van een burgemeester die tegenover het gebouw woonde en uitzicht met wat meer grandeur wenste, werd een nep-entree tegen het pand gezet; een trap en een deur die nooit open kon. De kerksaal met kansel zat daar meteen achter. Onder die entree zat de zogeheten Ossepoort, die wel kon worden gebruikt.

'Maar omdat de bestrating steeds was verhoogd, was die entree nog maar 1,75 meter hoog. Stratenmakers hebben de gewoonte om elke keer als ze bestraten, 8 centimeter schoon zand te storten. Dan hoeven ze niet in de viezigheid te werken. In de loop van drie eeuwen was die straat 60 centimeter hoger geworden en we hebben bij de ge-

'Dan komt het moment dat de steigers eruitgaan en je ziet wat je hebt gemaakt'

meente voor elkaar gekregen dat we dat weer mochten verlagen. Dat is ingewikkelder dan het lijkt, want een straat is ook een goot waar kabels, leidingen en boomwortels doorheen lopen. Alles moest dus omlaag zodat de entree weer een normale hoogte kreeg. Het is een mooie, elegante manier geworden om het museum binnen te komen.'

Net als onder een straat wemelt het ook in een museum van de draden en installaties achter de muren. Van Heeswijk vindt het belangrijk dat alles netjes is weggewerkt. En wat toch in het zicht moet blijven, dient er keurig uit te zien. Zoals op zijn kanto-

toor, en hij wijst naar de blauwe muur waarop vier kastjes zitten, van het alarm en de verwarming.

'Dat zat eerst willekeurig door elkaar en het ergerde me mateloos. Ik heb het op gelijke afstanden laten zetten en nu moet het allemaal nog blauw worden gespoten. Het moet netjes zijn, het stoort als zulke dingen er rommelig uitzien. Zeker in een museum, daar moet de aandacht uitgaan naar kunst en niet naar een slordig gemaakt gebouw.'

Nu nu het Mauritshuis bijna af is, werkt Van Heeswijk door aan het entreegebouw van het Van Gogh Museum, naar een ontwerp van de in 2007 gestorven Japanse architect Kisho Kurokawa, die het toevoegde aan het bestaande gebouw van Gerrit Rietveld. Het moet klaar zijn in 2015. Dat glazen ontwerp maakt de ellipsvorm van het bestaande gebouw af. Van Heeswijk houdt van glas en gebruikt het graag. Het geeft hem meteen de mogelijkheid een gebouw te maken dat hopelijk langer dan een paar jaar staat. Want hoe maak je een gebouw dat de tijdgeest ontstijgt? Kan dat wel?

Volgens Van Heeswijk wel, mits je je houdt aan twee ideeën. 'Je moet de beschikbare techniek gebruiken en niet de techniek van tien, twintig jaar geleden. Op het gebied van glas is er zo veel vooruitgang geboekt, daarmee kun je veel meer doen. En ten tweede, als het een museum is dat langer mee moet gaan dan een trend in de architectuur, moet je zorgen dat de vormgeving ingetogen is. Dat het een tijdloos karakter heeft en over een aantal jaren nog mooi is. Dat is Rietveld wel gelukt bij het Van Gogh Museum.'

Maar misschien is Van Heeswijk heimelijk het meest trots op zijn eigen huis, dat hij op een kavel op IJburg liet bouwen. Een glazen kubus van drie verdiepingen, gesloten aan de straatkant, open aan de waterkant, zo gebouwd dat je de zon in het westen hebt. 'Dat vind ik misschien nog wel het mooist. Iedereen moet eens in zijn leven zijn droomhuis kunnen bouwen. En zeker een architect.'